

L'ASSOCIACIÓ DE TEIXIDORS DE VIC, 1840-1843

GENÍS BARNOSELL I JORDÀ

Com és conegut, durant el trienni esparterista (1840-1843) sortiren per primera vegada a la llum associacions de diferents oficis que poden ser identificades com a sindicats. L'àmplia documentació disponible sobre l'associació de teixidors de cotó de Vic permet de respondre qüestions bàsiques sobre la seva composició social, la seva implantació i la seva evolució cronològica. Aquí presento les conclusions sobre la seva composició social, en el marc de la fabricació de teixits de cotó vigatana i en comparació a altres formes associatives existents aleshores.

1.1. *Fabricants i teixidors*

Vora 1850, el tissatge de cotó vigatà tenia dificultats creixents. Com ha assenyalat J. Albareda, tanmateix, hi ha el perill de situar el punt d'inflexió cap a la crisi massa aviat: el període 1826-1845 seria encara d'«empenta industrial»¹. Quin era el volum de la indústria vigatana a començaments de la dècada dels quaranta? Si l'inici de la crisi definitiva del tissatge manual s'ha de situar en algun moment dels anys 40, els 143 telers de cotó que documenta l'enquesta industrial realitzada el 1845 són totalment increïbles davant els 818 que trobem a l'estadística de 1850. Hi ha prou raons per defensar que l'ocultació era molt important.

És possible d'identificar, pel període 1840-1843, una setantena de persones o raons socials que es dedicaven, de manera exclusiva o compaginant-ho amb altres activitats, al teixit de cotó². D'entre aquestes, l'enquesta abans esmentada elabo-

1. J. ALBAREDA (1981).

2. Com a fonts principals he usat diferents llistes de fabricants: el que elaborà l'ajuntament el 1841 per convocar la comissió mixta de fabricants i teixidors i el que elaborà el 1845 per fer l'estadística industrial, que es troben, l'un a AMV. Policia. Correspondència. «Reservado», i l'altre, a AMV. 6.12.18; i el que apareix a la *Guia de forasters en Barcelona...* (1842); i els provinents dels subsidis industrials de 1840, 1842 i 1845 que es troben a AMV. Contribució Industrial. Vària. Comptes, 1839-1841 i AMV. íd, 1842-1845. Altres dades han estat tretes de la documentació de l'associació de teixidors, que es troba a AMV. 6.12.11. i dels Llibres d'acords de l'ajuntament dels anys 1840-1845. Aquesta documentació ha estat

rada el 1845 fou adreçada només als més importants i, encara, fou resposta només per 18 fabricants, el 56% d'aquells que l'havien rebuda³. L'elaboració de les matrícules industrials, seguint la reforma de 1845, fou, igualment, lenta i dificultosa. Malgrat que l'ajuntament es donava per assabentat de les ordres per elaborar les noves matrícules l'agost de 1845 i malgrat que ja disposava de les dades de l'enquesta industrial des del juny, no completà la primera matrícula fins el febrer de 1846 i encara amb uns resultats ben escadussers: 11 fabricants amb un total de 104 telers estrets i 16 telers amples⁴. Calgué esperar a la matrícula de 1846 (vàlida per al primer semestre d'aquest any) per obtenir dades més completes: 20 fabricants amb 143 telers estrets i 16 d'amples. Les de 1847 i 1849 donaren resultats menors⁵. Si la matrícula de 1849 donava el nom de 13 fabricants (amb 90 telers estrets i 14 d'amples), una «adició a la matrícula de 1849» realitzada a partir d'una visita a les fàbriques donava un total de 19 fabricants, i 205 telers estrets i 152 d'amples per afegir a la matrícula ordinària: tindríem en total, per tant, 295 telers estrets i 166 d'amples⁶. La florida de telers de 1849, el descobriment de l'existència dels telers amples, el fet que diversos fabricants apareguin i desapareguin en les fonts fiscals al llarg de la dècada, i el fet que dels 19 fabricants de 1849, 14 (als quals corresponen 430 telers) estaven documentats ja en el període 1840-1845, permeten de defensar que bona part d'aquests telers ja devien existir amb anterioritat⁷.

Si cap a finals dels quaranta el tissatge de Vic tenia dificultats creixents, podem suposar que la visita a les fàbriques de 1849 va «descobrir», en bona mesura, telers que havien estat funcionant al llarg de la dècada. Recollint, per a aquells fabricants que ja existien entre 1840-1845, les dades de 1849 o bé, quan aquestes faltin, les de les matrícules de 1845-1848 i l'enquesta de 1845, podem elaborar una hipòtesi sobre la maquinària que feien servir, a mitjans de la dècada, 26 dels fabricants de Vic. Serien, en total, 471 telers, dels quals almenys 153 eren amples⁸. L'estadística de 1850 revela 29 fabricants (que són, pràcticament tots, els mateixos que surten a les matrícules esmentades i que ja es trobaven en actiu a començaments de la dècada) i 818 telers, dels quals es trobaven en funcionament 174 telers d'estrets i 123 d'amples⁹. A partir d'aquestes fonts, per tant, el nombre

contrastada amb el padró d'habitants de 1842 que es troba a l'AMV. En la majoria dels casos, no hi ha hagut cap problema d'identificació gràcies a la coincidència en la descripció de l'ocupació i en les adreces. Per als detalls, es pot veure G. BARNOSELL (1993).

3. AMV. 6. 12.18. Indústria i fàbriques, s. XVIII i 1836-1854.

4. AMV. Llibre d'acords de l'ajuntament, 29/8/45; Contribució Industrial. Matrícules, Subsidis, 1847-1851; Contribució Industrial. Vària. Comptes, 1842-1845.

5. AMV. Contribució Industrial. Matrícules, Subsidis, 1846 i *id.* 1847-1851.

6. AMV. Contribució Industrial. Matrícules, Subsidis, 1847-1851.

7. Cal destacar que l'ajuntament s'esforça en mantenir l'ocultació: al costat de l'endarreriment en l'elaboració de les primeres matrícules, es pot citar el seu intent de rebaixar la «adició» tot al·legant que no era clar si aquesta incloïa o no la matrícula ordinària (quan era clar que no la incloïa), o la retallada ocasional de part de la informació subministrada pels mateixos fabricants. Per a una versió ampliada de tot això es pot veure G. BARNOSELL (1993).

8. Fonts ja esmentades. Aquests fabricants es poden veure a la meua tesi, que serà presentada properament a la UPF.

9. AFTN. Junta de Fàbriques. Estadística de 1850.

de telers a mitjans de la dècada podria oscil·lar entre 500 i 800. A finals de la dècada en treballarien almenys uns 300, xifra que segurament és molt insuficient ja que els censos obrers de 1858-1859 documentaren entre 380 i 460 teixidors¹⁰. Si, com veurem, la xifra més probable per a 1840-1843 es trobaria entre 800 i 900 teixidors, i si almenys l'inici de la dècada dels quaranta havia estat d'estabilitat, haurien calgut entre 10 i 15 anys perquè el nombre de teixidors es reduís a la meitat. Essent una evolució ràpida, aquesta primera fase de davallada és probablement menor que la registrada a Anglaterra, on entre 1821 i 1851 són habituals percentatges de canvi situats entre el -60 i el -90%. La davallada s'hauria produït, sobretot, entre finals de la dècada dels trenta (que és quan començaria la davallada en el nombre de teixidors manuals) i 1850, és a dir, també en un període de 10 a 15 anys¹¹.

Cal dibuixar ara l'estructura industrial vigatana. Com he dit, a començaments dels quaranta hi havia una setantena de persones o raons socials dedicades al tissatge de cotó. D'elles, 63 es poden trobar als impostos d'aquells anys. Les quotes fiscals que pagaven es distribuïen entre els 4 i els 400 rals. Les fonts de l'època semblen establir una línia divisòria important per sota i per sobre dels 14-19 rals (segons els impostos). Efectivament, per organitzar la comissió mixta de 1841, l'ajuntament convocà pràcticament tots els individus que contribuïen més de 20 rals el 1840 (o més de 14-19 el 1842), mentre que per sota d'aquesta xifra eren àmplia majoria els no convocats. L'enquesta de 1845 s'adreçà també, de manera majoritària, als que superaven aquesta quota (el 73% dels formularis s'adreçaren als que pagaven més de 24 rals el 1842), i el mateix es pot dir de les matrícules industrials fruit de la reforma de Mon. La majoria dels que superaven aquest límit eren definits, a l'època, com a «fabricants», mentre que una majoria dels que no ho feien eren definits com a «teixidors»¹².

Amb un interval prou ampli que se situaria vers els 14-19 rals de 1842, per tant, aquesta divisòria sembla separar les unitats de producció més petites d'aquelles que assolien ja un cert volum de negoci (encara que sovint continués essent ben reduït) i que, a vegades junt amb altres activitats, donaven als seus propietaris un reconeixement social que no tenien els contribuents menors.

Prenent aquells que sortien als subsidis industrials dels anys 1840 i 1842, tindríem la distribució següent¹³:

10. AMV. 6.12.18. Per a la seva elaboració, vegeu la meua tesi, en curs.

11. G. TIMMINS (1993).

12. Fonts esmentades a la nota 2.

13. A cadascun dels impostos el nombre de contribuents és de 54 o 55. A partir de la comparació de diferents impostos, però, es comprova que l'ocultació era força important. Per això, agrupo aquí els resultats de dos impostos. Els intervals en rals són els de 1842. Atès que la quota a pagar per cada contribuent varia entre 1840 i 1842, els contribuents de 1840 que no apareixen el 1842 han estat classificats a partir del percentatge que sobre la quota total de 1842 representava cada valor, és a dir, 0,05% els 20 rals (24 rals el 1840), 0,13% els 50 (63 el 1840) i 0,27% els 100 (131 el 1840).

Quadre 1. Estructura industrial segons les quotes fiscals.

Quotes	Núm. contribuents
01- 20 rals	33 (52,38%)
21- 50 rals	19 (30,16%)
51-100 rals	6 (9,52%)
+ 100 rals	5 (7,94%)
total	63

fonts: Víd. el text.

Les conclusions són força clares. Per una banda, tots els contribuents pagaven quotes molt petites. Per l'altra, eren àmplia majoria els que pagaven les quotes més reduïdes. Atès que la mitjana de contribució de 1842 se situa als 50 rals, més del 80% de tots els contribuents pagaria a la ratlla o per sota d'aquesta mitjana. Una mica més de la meitat de tots els contribuents pagarien quotes inferiors a 21 rals, és a dir, que amb prou feines eren considerats, ja a l'època, com a «fabricants». Això ve reforçat pel fet que 7 altres individus que, almenys teòricament, eren productors independents, no apareixen ni a les fonts fiscals de la dècada ni a l'estadística de 1850.

Ben entès, pagar una quota baixa no exclouia necessàriament la possibilitat que el contribuent en qüestió utilitzés treball forani a la pròpia família. Josep Barnolas, per exemple, que pagava 6 rals el 1842 i que treballava per compte dels Ricart (que en pagaven 38, però que declaraven 6 màquines de filar i 10 telers el 1845 i que, de fet, en feien treballar ja una trentena), tenia, al seu torn, diversos teixidors treballant per a ell, ja que el 1841 una mitjana de 5 teixidors de la seva «fàbrica» cotitzaven a l'associació de teixidors de Vic. Ara bé, deu ser cert que molts dels tallers que pagaven aquestes quotes menors devien ser extraordinàriament vulnerables. Un que el 1840 havia pagat 8 rals demanava, el 1841, de ser exempt de l'impost ja que «siendo así que antes trabajava por su cuenta y contribuya, como era justo, con dicho pago, pero en la actualidad, por las contras que ha tenido en su fabricación, se halla en la dura precisión de trabajar por otros en la clase de dependiente o jornalero». Un altre, que trobem com a teixidor independent a una Guia de 1842 encara que mai pagà per subsidi, declarava, el 1842, ser «mero jornalero». El mateix declarava, també el 1842, un que aquest any pagava 10 rals. Un que (també el 1842) en pagava 4, declarava, l'any següent, ser «pobre y cargado de familia»¹⁴. La ratlla entre el treball independent i el treball «jornaler» era, per tant, molt dèbil en aquests tallers. Ser «jornaler» volia dir trobar-se «en la dura precisión de trabajar por otros», fet que, si tenim en compte aquests testimonis, no exclouia necessàriament continuar mantenint un petit taller.

Més enllà dels fabricants i d'aquesta franja de petits tallers difícil de quantificar hi havia els teixidors que eren «jornalers». El seu nombre és també molt difí-

14. *Guía de forasteros en Barcelona...* (1842); AMV. Contribució industrial. Vària. Comptes, 1839-1841 i 1842-1845; AMV. Llibre d'acords de l'ajuntament, 1842 i 1843; AEV. Fons Ricart. Balanços; pels afiliats a l'associació de teixidors, AMV. 6.12.11.

cil de quantificar. Una estimació dels que treballaven a les fàbriques principals al llarg de la dècada dels quaranta en dona entre 500 i 600¹⁵. El padró de 1842 en dona 593¹⁶. Hi ha raons per pensar, tanmateix, que aquestes xifres podrien estar sotsvalorades. Tants teixidors com 276 d'entre els afiliats a l'associació de Vic no apareixen al padró. Una part d'aquests podrien ser teixidors d'altres poblacions que treballessin temporalment a Vic, però molts d'ells eren, sens dubte, veïns de Vic. Això és el que mostra, almenys, una comparació entre els passaports i els passis de radi expedits a Vic, per una banda, i el padró, per l'altra: dels 277 teixidors «veïns de Vic» que demanaren un passis de radi entre l'agost de 1840 i finals de 1842, només en trobem 133 al padró; d'entre els 85 teixidors «veïns de Vic» que demanaren un passaport el 1842, només en trobem 35 al padró. En tots dos casos, els presents al padró representen menys de la meitat dels documentats¹⁷. Com havia assenyalat J. Iglésias fa temps, els recomptes demogràfics anteriors a 1857 eren força deficientes, amb «ocultaciones y omisiones (...) endémicas»¹⁸. El nombre total de teixidors de Vic, per tant, podria elevar-se amb facilitat a 800 o 900.

Algunes dades fiscals permeten acostar-nos a algunes diferències existents al si dels que formaven aquesta majoria, i entre aquests i els que pagaven subsidi industrial. L'impost de «Personal y Ganancial» i el «cadastre» poden ser una bona font. Al s. XVIII, el cadastre distingia entre el real (sobre terres, cases, edificis, censos, bestiar i delmes), l'industrial (sobre els guanys del comerç i els que resultaven de les «varias profesiones, ejercicios, asientos o contratos»), i el personal (sobre els jornals i «utilidades de maestros, oficiales y peones de las artes y oficios», honoraris d'advocats, etc.)¹⁹. A l'alçada de 1840, en algunes poblacions (com Olot), l'impost del cadastre diferenciava entre els conceptes de «cases», «terres», «personal» i «industrial». A Vic, però, trobem, per una banda, el «personal y ganancial» i, per l'altra, el «cadastre» (assimilable, segurament, al «real»). Aquest «personal» sembla assimilable a l'impost originari sobre jornals i «utili-

15. Aquesta estimació es basa, per una banda, en els telers dels 26 fabricants que ja he esmentat. Per convertir les dades de telers en teixidors he tingut en compte que a cada teler estret li corresponia 1 teixidor, i a cada teler ample, també, ja que la llançadora volant havia incrementat molt la productivitat i havia suprimit un dels operaris dels 2 que tradicionalment s'ocupaven als telers amples. A Anglaterra aquesta innovació s'estengué a partir de 1760. A Vic, la primera referència és de 1849, segons la qual tots els telers ja hi funcionaven. Atès el que comento al text sobre les dades de 1849, he considerat que aquestes llançadores ja existien el 1845, i he transformat tots els telers en teixidors a raó d'1:1. El nombre de teixidors així estimat és de 471. Com es pot veure més endavant, el nombre de telers d'algunes fàbriques es troba sobrevalorat, però el d'altres, sotsvalorat. Per altra banda, a aquestes xifres caldria afegir-hi, almenys, entre 40 i 120 teixidors que podem documentar a partir de les fonts de l'associació de teixidors (AMV. 6.12.11) a 13 altres fàbriques. Tot plegat ens situa entre els 500 i 600 teixidors esmentats.

16. Inclou els que, al padró, es descriuen com a «teixidors». Deixa fora uns pocs casos que eren teixidors de lli. Alguns d'aquests «teixidors», tanmateix, eren, molt probablement, membres del gremi de teixidors de lli, fet que deu voler dir que, si a l'alçada de 1842 es dedicaven al cotó, abans es devien dedicar al lli.

17. AMV. Padró de 1842; AMV. Policia i seguretat pública. Llibres de registre de passaports (1842) i passis de radi (1840-1842); pels afiliats a l'associació de teixidors, AMV. 6.12.11.

18. J. IGLÉSIAS (1967, pàg. 388).

19. J. DE LA PEÑA (1838, pàg. 72).

dades» esmentat més amunt. Però si, al s. XVIII, la distinció entre personal «major» i «menor» ha pogut ésser utilitzada per diferenciar els treballadors per compte propi i que donaven treball, dels que treballaven per compte d'altri²⁰, aquesta distinció ja no s'aplicava el 1840. Per una banda, l'existència dels subsidis industrials (en els quals apareixen, sens dubte, els contribuents per «indústria» més importants, i que rarament apareixen al «personal») i, per l'altra, el fet que el «personal» s'imposava sobre relativament poques persones, fa pensar que aquest impost de «personal» devia correspondre a aquells que treballaven per compte d'altri però que obtenien uns sous més elevats de la mitjana, i a petits mestres amb negocis molt reduïts que devien treballar per a les fàbriques més grans o per al mercat local o comarcal. Ho fan pensar, per als primers, les llistes d'afiliats a l'associació de teixidors de Vic, que expressaven els teixidors que treballaven a cada fàbrica o taller, i en les quals trobem contribuents a l'impost de «personal». Ho fan pensar, per als segons, declaracions de paraïres d'Olot, que es queixaven, el 1830, de la seva inclusió al subsidi de comerç i indústria, i al·legaven que l'interessat no tenia «comerç ningun pues que tot lo que ben es treballat a la sua casa, y per lo tan no deu ser comprès al subsidi» o bé que «no fa comerç algun [i] solament treballa per vendre el poc que fabrica»²¹. L'impost de «personal», per tant, podria definir un sector de teixidors relativament més benestant que la majoria (un sector «distingit», potser, utilitzant la terminologia d'I. Cerdà), malgrat que la seva situació en el si del sistema productiu deia assemblar-se cada vegada més a la dels simples «jornalers». L'impost del «cadastre» podria definir a aquells que eren propietaris de la casa on vivien o de terres.

Els barris 4t i 5è, que reunien a més de la meitat de tots els teixidors de Vic, constitueixen un exemple representatiu de l'estratificació social existent entre els teixidors. En aquests dos barris, 19 individus eren «fabricants» tal i com els hem definit més amunt, és a dir, contribuents que pagaven més de 20 rals per subsidi industrial. Uns altres 19 individus eren contribuents que pagaven fins a 20 rals. Els que pagaven «Personal y Ganancial» eren 43. Finalment, 262 altres individus no surten a cap de les fonts fiscals esmentades. Les conclusions podrien ser les següents. Una petita minoria, el 5,54%, serien fabricants i gaudirien del reconeixement social com a tals, i, encara que sovint paguessin ben poc als impostos, es diferenciarien clarament de la resta. Un altre 5,54% tindrien petits tallers, la precarietat de la majoria dels quals ja he esmentat. En tercer lloc, i definit pel fet de pagar «personal», hi hauria un sector (al voltant del 12,54%) de teixidors «distingits». La resta, que eren la majoria (el 76,38%), en no sortir a cap impost podrien ser considerats «meros jornaleros». Si els dos darrers grups poden ser considerats tots ells treballadors per compte d'altri, la imatge que en resulta és que, entre aquests treballadors, els «distingits» eren una petita minoria, ja que no assolirien el 15%. Aquesta imatge es pot matisar a partir de les dades del «Cadas-

20. J. TORRAS (1992) i (1993).

21. Les referències olotines a AHCO. Municipal. Cadastre, 1842-1845 i AHCO. Subsidi industrial, 1825-1844; per a les vigatanes, AMV. Contribució Industrial. Vària. Comptes, 1839-1841. «Borrador de personal y ganancial, 1840» i AMV. Cadastre, 1841-1845; per als afiliats a l'associació de teixidors, AMV. 6.12.11.

tre». Si, efectivament, pagar cadastre equivalia a posseir casa pròpia o terres, una anàlisi familiar és millor que una anàlisi individual com la que he fet pel «Personal». Les dades del barri 4t considerades així mostrarien que les unitats familiars de treballadors continuarien essent la majoria (prop del 86%) però la seva diferenciació interna seria més matisada, ja que quasi el 30% d'elles pagarien o bé «Cadastre» o bé algun dels seus membres pagaria «Personal». D'una manera o d'una altra, per tant, els treballadors per compte d'altri serien una àmplia majoria, però, si tenim en compte el segon cas, el sector de «distingits» seria prou important²².

El relativament escàs nombre d'unitats familiars que pagaven només «Cadastre» (el 21% de les unitats familiars de treballadors) podria indicar, alhora, una escassa propietat immobiliària entre els teixidors. Una anàlisi dels contractes agraris a la zona probablement demostraria una escassa presència dels teixidors de cotó com a conreadors de terres²³. La tendència, per tant, devia ser a l'especialització, com indicava Salarich el 1858: «antiguamente (...) todos nuestros obreros eran igualmente colonos, que ora empuñaban la esteva del campesino, ora la lanzadera del tejedor (...); eran los más propietarios de su telar, cuyos beneficios, unidos al producto de los campos, constituían todo su capital (...) Esta clase, tan numerosa al principio de este siglo (...) ha desaparecido enteramente»²⁴.

Sí que és segur que la majoria dels teixidors de Vic eren homes. Ho mostren, en primer lloc, les llistes d'afiliats a l'associació de teixidors, en les quals la presència de dones és nul·la²⁵. Ho mostren, també, les dades de Madoz, segons les quals el nombre d'homes ocupats al teixit al partit judicial de Vic era pràcticament igual al de telers. Dones i nens es trobaven ocupats a les tasques auxiliars (canilleres, ordidores, etc.)²⁶. L'estructura per edats que proporciona el padró de 1842 (que només recollia la professió dels homes) deu ser, per tant, força exacte. Aquestes dades poden ser comparades amb les que resulten del cens obrer de 1858.

Quadre 2. Teixidors de Vic segons grup d'edat i sexe.

Any	Grups d'edats			% de dones
	10-29	30-49	50 i més	
1842	314 (52,95%)	186 (31,37%)	93 (15,68%)	---
1858	150 (38,86%)	194 (50,26%)	42 (10,88%)	12,18%

font: AMV. Padró 1842; AMV. 6.12.18. Indústria i fàbriques, s. xviii i 1836-1854.

22. AMV. Padró de 1842. Per als fabricants, les fonts de l'apèndix IV.1. Per a l'impost de «personal», «Borrador de Personal y Ganancial, 1840» a AMV. Contribució Industrial. Vària. Comtes, 1839-1841. A aquests he afegit els que sortien a la *Guía de forasteros en Barcelona...* (1842) però no pagaven els impostos esmentats; per a l'impost de «cadastre», AMV. Catastre, 1841-1845. Cadastre de 1843.

23. Una ullada als notaris de Vic revela escriptures de tot tipus de fabricants, bracers, traginers, oficis urbans diversos com corders i sastres, i, en el tèxtil, de paraires i teixidors de lli i llana, però una presència quasi insignificant de teixidors de cotó. AEV. Notarial. XI.202. Tomàs Portell i Brachs, anys 1820-1821 i 1824; íd. XI.206. Miquel de Febrer, anys 1834 i 1840; íd. XI.208. Lluçia Subias i Pou, any 1840; íd. XI.209. Josep Vilabella, anys 1840 i 1850.

24. J. SALARICH (1858) a A. JUTGLAR (1984).

25. AMV. 6.12.11.

26. P. MADUZ (1845-1850). Mot «Barcelona».

Cal destacar, en primer lloc, que és difícil de creure que el percentatge de teixidors de 50 anys i més es reduís. Tenint en compte que les dades de 1858 provenen d'un cens de les principals fàbriques, es podria suposar que aquestes no acceptaven els teixidors més vells i que, per tant, el seu nombre està sotsvalorat. Fins i tot així, és clara la reducció en el nombre dels teixidors més joves, que passarien de representar una mica més de la meitat de tots els teixidors a ser menys del 40%. Una reducció així situa el cas vigatà en un terme mig entre els districtes anglesos documentats, entre els quals, malgrat que, a l'alçada de 1861, alguns tindrien un percentatge de joves de només el 7%, semblen habituals uns percentatges entre el 30 i el 54%. Els percentatges de feminització vigatans, en canvi, són molt menors, ja que a Anglaterra eren habituals percentatges del 40%. El «declivi» de Vic a l'alçada de 1858, per tant, s'estava produint a un ritme força ràpid però menor que el documentat a moltes bandes d'Anglaterra. Aquest, aniria acompanyat d'un procés d'envelliment comparable, però, en canvi, amb un procés de feminització molt menor²⁷.

2.2. Societats de resistència, socors mutus i gremis

La «Sociedad de protecció mútua de tejedores de algodón de Vic», que respon al model d'una societat de resistència o sindicat, va organitzar-se a Vic l'agost de 1840. El nombre màxim d'afiliats més probable que va aconseguir devia oscil·lar entre els 443 i els 500²⁸. Si el nombre de teixidors pot ser avaluat en 800 o 900, es pot concloure que en els moments de màxim auge devia agrupar una mica més de la meitat de tots els teixidors. Es tractava, sens dubte, d'un èxit notable, que, a més, no es limitava només a Vic. Efectivament, les associacions intentaren de controlar el mercat de treball a través de l'afiliació d'una fracció molt significativa del conjunt de la força de treball. A la vista de xifres com aquesta, cal dir que reeixiren notablement en aquesta tasca, encara que l'èxit fou (per raons polítiques i econòmiques) de curta durada. S'entén perfectament, per tant, l'interès dels fabricants en obtenir la prohibició d'aquestes associacions.

El quadre següent mostra la composició social de l'associació de Vic a través dels seus membres que vivien als barris 4t i 5è.

Quadre 3. Els membres de l'associació de Vic, 1840-1843.

Definició social	Nº als b. 4t i 5è	Membres AV	Íd. en %
a) Fabricants (+ de 20 rs)	19	0	--
b) Petits contribuents (1-20 rs)	19	3-4	1,75- 2,33%
c) Contribuents a «Personal»	43	18-20	10,59-11,63%
d) Teixidors	262	144-149	86,23-86,63%
total	343	165-172	

font: per a l'estructura social dels barris 4t i 5è, fonts ja citades; per als afiliats, AMV. 6.12.11²⁹.

27. G. TIMMINS (1993).

28. Llistes de socis que es troben a AMV. 6.12.11. Per a un comentari d'aquestes fonts, vegeu la meua tesi.

29. En la documentació de l'associació no apareix el domicili dels afiliats. He considerat que un membre de l'associació era el mateix teixidor que apareixia al padró quan coincidien nom i cognom. Quan

Les files a) i b) indiquen amb claredat la pràcticament nul·la presència de contribuents al si de l'associació de teixidors de Vic, que en el cas dels «fabricants» seria nul·la del tot. De fet, aquesta conclusió és quasi tautològica: si hi hagués petits fabricants col·laborant amb l'associació de teixidors (per exemple, per fixar els sous i evitar, així, la competència deslleial) caldria buscar-los segurament a altres bandes —finançant les associacions, realitzant campanyes comunes, etc. (tasques, tanmateix, que, de moment, no he documentat)— però no a unes llistes d'afiliació. Pel que fa als petits contribuents del grup b), la seva presència reforça la idea de la precaricitat d'aquestes petites empreses i indica que no sempre és fàcil de delimitar les fronteres entre els grups que he definit. Alhora, però, el fet que es tracti d'un nombre limitat d'individus podria indicar que la situació en el procés productiu era no només objectivament sinó també subjectivament diferent per aquells que, encara que a molt petita escala i de manera subordinada a les fàbriques més grans, disposaven d'un capital propi i ocupaven, potser, mà d'obra, d'aquells que només venien força de treball. Només així s'entén que una persona que pagava 8 rals per subsidi expliqués —com ja he citat— que quan pagava «trabajaba por su cuenta» i al·legués, per deixar de pagar, que ara es trobava «en la dura precisión de trabajar por otros en la clase de dependiente o jornalero».

Pel que fa al grup c), al si de l'associació de Vic hi hauria un estrat (força petit en el conjunt de l'associació) format pels teixidors «distingits». La immensa majoria dels afiliats, tanmateix, estaria formada per membres del grup d). L'associació seria, per tant, una associació de «jornalers». Això ve donat, és clar, pel fet que la majoria dels teixidors vigatans eren, el 1840, «meros jornaleros». Si comparem, però, el nombre d'afiliats als grups c) i d) amb el total de teixidors que de cada grup hi havia als barris 4t i 5è, veiem que el percentatge d'afiliació de cada grup és molt semblant. Podríem concloure, per tant, que els simples teixidors i els «distingits» tenien, cada vegada més, les mateixes raons per afiliar-se a l'associació, és a dir, que la seva situació era cada vegada més semblant. Arribem a la mateixa conclusió si tenim en compte les dades del «cadastre»: de les 32 unitats familiars del barri 4t que pagaven «personal» i/o «cadastre», en trobem a l'associació entre 14 i 17 (entre el 43,75% i 53,12%, per tant); i d'entre les 78 unitats familiars restants, n'hi trobem entre 40 i 47 (entre el 51,28% i 60,25%). En aquest cas, tanmateix, és la composició social de l'associació la que queda més matisada: en lloc de només un 10 o 11%, el grup de distingits (expressat en el percentatge de les unitats familiars en les quals algun membre pogués ésser membre de l'associació) podria assolir entre el 25 i el 30%³⁰. Si ens fixem en les unitats familiars i no en els individus, la imatge es matisaria una mica, fins i tot, per als petits contribuents: dels 7 que hi havia al barri 4t, podrien ser membres de l'associació 2 i el fill d'un altre.

hi havia, al padró, més individus amb el mateix nom i cognom que afiliats a l'associació, ho indico com a possibilitat (és a dir, 144 o 149 teixidors, 18 o 20 que pagaven Personal, etc.). Tot plegat, és clar, és una estimació.

30. Per a les identificacions, he seguit el procediment explicat a la nota anterior.

Seria, a més, una associació amb una estructura d'edats amb un significatiu biaix cap a les edats més joves. Si el padró de 1842 indicava que els teixidors que no assolien els trenta anys eren el 52,95% del total, i els que en tenien 50 i més, eren el 15,68%, els percentatges d'edats al si de l'associació de Vic eren del 60,58% i del 8,39%, respectivament. Això podria indicar una lleugera tendència a reclutar els treballadors més joves (fet coherent amb la seva situació més precària al «mercat de treball»³¹), mentre que els més vells —menys proclius, potser, a una novetat com l'associació, i més ben aposentats, potser— serien lleugerament més refractaris a afiliar-se.

Aquesta composició social ha de ser comparada amb la d'altres organitzacions, ja que a l'alçada de 1840 hi havia a Vic una xarxa prou complexa de formes organitzatives que incloïen tant teixidors com altres membres de les «classes populars». A banda de les confraries interprofessionals amb finalitats exclusivament religioses³², cal tenir en compte els gremis i les societats de socors mutus tradicionals.

Pel que fa a les societats de socors mutus, el 1840 n'hi havia dues o tres. El 1807 havia estat aprovat el reglament de la «Pía Unión bajo la invocación de Ntra. Sra. de los Ángeles», que encara existia a finals dels quaranta³³. El 1819 havia estat aprovat el reglament de la «Hermandad del socorro bajo la invocación del Beato Miguel de los Santos», que funcionà almenys fins als seixanta³⁴. Una tercera societat podria ser la «Pía Unión bajo la invocación del Sto. Cristo del Hospital», que tenim documentada el 1844³⁵. Disposem del reglament de les dues primeres. Ambdues corresponen al model de societat de socors mutus que dona subsidis en cas de malaltia o mort³⁶.

La Pia Unió sota la invocació de Ntra. Sra. dels Àngels era una Societat de Socors Mutus relativament pobre, ja que feia pagar una entrada de 16 rals si l'aspirant tenia entre 18 i 30 anys, i d'uns 24 si en tenia entre 30 i 40; establia el socors bàsic en 5 rals al llarg de 180 dies com a mesura per abaratir costos; donava ajudes de 80 i 160 rals per mort i mort sobtada, respectivament (que eren les habituals), i compensava una ajuda prou generosa de quasi 130 rals en cas d'impossibilitació (encara que això implicava l'expulsió de l'associació)³⁷ amb

31. Vegeu la meua tesi, en curs.

32. Una d'aquestes era, per exemple, la Confraria de Sant Llibori, les despeses de la qual entre 1833 i 1853 pujaren només a 32 lliures, 18 sous i 2 diners, gastades en misses, olis, ciris i pagues d'escolans. Els seus ingressos, provinents de «creus y limosnas» eren igualment molt reduïts: entre 1833 i 1849 pujaren només a 36 lliures, 10 sous i 7 diners. (AEV. Cúria Fumada. Confraria de St. Llibori.)

33. ACA. RA. Registres, 1392, fol. 56 i s.; AMV. Privilegios de particulares. Libro I; AEV. Cúria fumada. Confraries. Pia Unió de Ntra. Sra. dels Àngels.

34. AMV. Privilegios de particulares. Libro I; AEV. Cúria fumada. Confraries. Pia Unió de St. Miquel dels Sants.

35. AMV. 7.13.20. Conciliacions i judicis.

36. Les consideracions següents es basen en les fonts que acabo d'esmentar.

37. Això, segons les ordenances. A la pràctica, existia una secció d'invàlids (que donava socors durant sis mesos, però que no sabem com es finançava), que s'hauria fusionat amb la pia unió dels hàbils per treballar el novembre de 1844. L'existència d'aquesta secció d'invàlids eleva, és clar, les prestacions de la societat.

ajudes per viàtic de 21 rals i escaig (més baixes que les habituals). La presència de teixidors al seu si era força nombrosa. Entre un total de 249 propostes a algun càrrec de la societat³⁸ dels quals coneixem l'ofici, entre 1834 i 1847, 99 corresponen a teixidors. Aquestes 99 propostes corresponen a 51 individus. A imatge del que hem fet en el cas de l'associació de teixidors, la definició social d'aquells que vivien als barris 4t i 5è seria la següent³⁹.

Quadre 4. Els membres de la Pia Unió de Ntra. Sra. dels Àngels, 1834-1847⁴⁰.

Definició social	Membres P. Unió	Íd. en %
a) Fabricants (+ 20 rs)	3	13,64-14,29 %
b) Petits contribuents (1-20 rs)	2	9,09- 9,52 %
c) Contribuents a «Personal»	2-3	10,00-14,29 %
d) Teixidors	11-13	57,89-61,90 %
total	19-21	

fonts: vfd. el text.

La majoria dels teixidors formarien part, com es pot comprovar, dels grups c) i d), és a dir, aquells que hem definit com a teixidors distingits i com a jornalers, respectivament. Ara bé, les diferències amb la composició social de l'associació de teixidors són notables. En primer lloc, al si de la Pia Unió hi havia un grup prou destacable de fabricants. Tant als barris 4t i 5è com al conjunt de l'associació, aquests assolien, aproximadament, el 15% del total de persones vinculades al teixit. Aquest fet contrasta amb l'associació de teixidors, en la qual no hi havia fabricants. Si a aquests hi afegim els petits contribuents, s'assoleix una xifra que oscil·la, a la Pia Unió, al voltant del 25%, que contrasta també amb l'associació, en la qual els contribuents no superaven el 2,5%. En conseqüència, malgrat ser els grups c) i d) majoria, la seva importància relativa es redueix del 97 o 98% al 75% com a màxim. Aquesta reducció es concentra en la seva totalitat en el grup d), la presència del qual es redueix del 86% a vora el 60%⁴¹.

Hi ha, a més, un altre fet que cal destacar. Malgrat que al si d'aquesta Pia Unió, els teixidors que pertanyen als grups c) i d) constituïen la majoria entre aquells associats vinculats al teixit de cotó, no representaven sinó una minoria al si dels teixidors vigatans «jornalers». Prenent les tres Pies Unions que devien existir, el

38. Inclou, a més, uns quants assistents a una reunió de 1841.

39. Malgrat el baix nombre d'individus de la mostra, aquesta és representativa del conjunt de teixidors documentats. Dels 51 esmentats, tenim documentació de 40. D'aquests el 15% pertanyen al grup a); el 12,5% al grup b); i el 72,5% als grups c) i d). Es tracta, en tots els casos, de percentatges molt semblants als del Quadre. En tots els casos, conec l'ofici dels membres de la Pia Unió, però no el seu domicili. Per identificar-los, per tant, he seguit el mateix procediment que per a l'associació de teixidors.

40. Els membres de la Pia Unió provenen de la documentació ja citada provinent de l'AEV. Aquesta ha estat comparada amb el Padró de 1842, les llistes de fabricants ja esmentades i l'impost de «Personal» ja citat.

41. Aquestes proporcions es mantenen molt semblants a partir de les dades del barri 4t que inclouen també l'impost de «Cadastré».

seu nombre difícilment devia superar els 100 o 150 individus i es trobaven, a més, dividits entre les tres associacions. Tot plegat, per tant, indica que, en el cas de Vic, les societats de socors mutus tradicionals tenien una composició social diferent de les societats de resistència: la societat de teixidors de Vic va excloure, per una banda, els contribuents i, per l'altra, va eixamplar de manera molt notable la seva base social a partir del grup majoritari entre els teixidors, tot aplegant-los en una sola organització. Es tractava d'associacions amb objectius diferents, la base social de les quals era, per tant, també força diferent. La majoria dels teixidors no havia participat amb anterioritat a les societats de socors mutus tradicionals. Això, potser va canviar una mica en els anys següents, ja que el 1864, les tres societats de socors mutus tradicionals que existien a Vic aplegaven uns 1.500 socis, una xifra que suposava que aproximadament 1 de cada 3 homes de 16 anys i més s'hi trobava inscrit. Les dades existents per una d'elles indica, tanmateix, que el nombre de teixidors «jornalers» inscrits podia continuar essent força reduït⁴².

Part dels teixidors que trobem en aquestes societats de socors mutus tradicionals es van integrar (sense deixar necessàriament aquestes SSM) a les associacions de teixidors. Ho mostra amb claredat el cas de la Pia Unió de Ntra. Sra. dels Àngels. Dels 40 teixidors documentats que he esmentat més amunt, entre 15 i 25 (un dels quals seria un petit contribuent, i la resta, dels grups c i d) podrien pertànyer a l'associació de Vic entre 1840-1843⁴³. Aquest grup, per tant, podria aportar experiència organitzativa.

Per altra banda, els treballs de Jaume Torras per Igualada han mostrat que el canvi de les relacions de treball al llarg del s. XVIII anaven convertint el gremi de paraires en una associació de patrons i el de teixidors de llana en una associació que defensava uns mestres i oficials teixidors que havien esdevingut tots ells treballadors per compte d'altri⁴⁴. Les activitats d'aquest gremi de teixidors de llana podrien ser, possiblement, assimilables a les de certes «trade unions» angleses de començaments del s. XIX⁴⁵.

A Vic, tanmateix, és difícil de relacionar els gremis de començaments del segle XIX amb les societats de resistència sorgides el 1840. El 1778 s'havia aprovat la

42. És difícil estimar el nombre total de teixidors que formava part de les SSM tradicionals. A una reunió general de la Pia Unió de Ntra. Sra. dels Àngels de 1834, van assistir-hi 212 socis, xifra que pot ser considerada una bona aproximació al nombre d'associats en aquella data. D'aquests (a partir d'una comparació amb el Padró de 1842), fins a 65 podien ser teixidors classificables en els grups c i d). En aquest cas, tanmateix, no conec l'ofici dels socis. Aquesta és, per tant, una xifra sobrevalorada, ja que interpreta com a teixidors tots aquells el nom dels quals coincideix amb el d'un teixidor de 24 anys o més, quan hi podia haver altres individus amb el mateix nom i cognom que pertanyessin a altres oficis. Un exercici semblant amb dades de la Pia Unió del Beat Miquel dels Sants de 1851 (a partir d'una llista completa de 420 associats dels quals n'he pogut identificar 320 a partir del Padró de 1842 i dels subsidis industrials de 1845), revela que el nombre de teixidors dels grups c i d) podia arribar a 78. D'aquests, però, fins a 49 podien ser individus amb altres professions, de manera que el nombre de teixidors «segurs» es redueix a 29.

43. Uso aquí la llista de socis documentats entre 1834 i 1847, dels quals conec l'ofici. Els he comparat amb els membres de l'associació de teixidors amb el mateix procediment que en el Quadre 4.

44. J. TORRAS (1992) i (1993).

45. E. P. THOMPSON (1989: vol I, pàgs. 292-346).

reforma de les ordenances del «Gremio o cofradia de texedores de lana de la ciudad de Vic». El 1798 havia estat aprovada la reforma de les del «Gremio de texedores de lino, veleros y galoneros de la ciudad de Vic». El 1802 s'aprovaven també noves ordenances del «Gremio de Mancebos artesanos y menestrales de todas artes, y su cofradía titulada Ntra. Sra. del Rosario, de la ciudad de Vic»⁴⁶. El 1840 sobreviuen, almenys, les «confraries», la participació de les quals a la processó de Corpus es troba documentada tant durant el trienni esparterista com més enllà, durant la dècada moderada i, fins i tot, durant el bienni progressista. Les confraries de «menestrales» existents el 1840, al costat de les tres esmentades, serien les de sabaters, guanters, paraires, fusters, blanquers, corders, traguers, sastres, barreters, paletes, a més de les de «mercenariós» i «de Alois», els oficis de les quals no s'especificuen⁴⁷. Almenys en algun cas, però, «gremi» i «confraria» es confonien. Aquest és el cas, per exemple, dels teixidors de lli, que el 1807 elaboraven un projecte d'ordenances per la seva «confraria» que reglamentava l'aprenentatge, l'oficialia i l'exclusivitat dels agremiats per fabricar i vendre. Aquestes mateixes qüestions eren observades al llarg dels trenta sota el mateix nom de «confraria», i, encara el 1842, eren els sobreposats i prohoms de la «confraria de Ntra. Sra. dels Àngels y dels S.S. Antoni y Seber del ofici de Teixidor de lli de esta ciutat» els que examinaven i nomenaven un nou mestre, davant de notari i amb l'assistència del «alguasil ordinari» i l'alcalde segon⁴⁸. Els teixidors de lli, per tant, mantenien el 1840 una estructura legal que continuava defensant l'aprenentatge i l'oficialia tradicionals. Malgrat que, almenys des de començaments de segle, part dels teixidors de lli es passaren al cotó, aquest gremi no sembla haver tingut cap paper rellevant en el naixement de la nova associació de teixidors.

El gremi de teixidors de lli incloïa, també, velers i passamaners. Tant les ordenances de 1798 com el projecte de 1807 definien tres elements fonamentals en el gremi o confraria: una causa pia (per dotar les filles dels mestres), certes funcions religioses (com portar el feretre dels mestres o els seus familiars morts i assistir a la processó del Dijous Sant amb el Pas de la passió de N. Sr. Jesucrist), i la reglamentació de l'ofici, aspecte al qual es destinaven la major part dels articles. S'intentava mantenir l'ofici i el mercat local «tancats» i evitar el sorgiment d'unitats productives gaire grans. Per això, es reglamentava l'aprenentatge i l'oficialia com a passes necessàries per accedir a la maestria; per ser mestre calia passar un examen en el qual calia demostrar una certa capacitat tècnica i pagar una quantitat que era molt més alta pels que no eren fills de mestre (39 lliures i 10 sous en lloc d'11 lliures i 10 sous pels fills de mestre); ningú que no fos mestre podria fabricar ni vendre al menor, ni tenir telers o ordidors, i cada mestre podia tenir només una botiga oberta a la ciutat de Vic. Es podien tenir, en canvi, tants aprenents com es volgués (amb l'únic requisit de declarar-los), i es controlava els fadrins obligant-los a pagar una quota anual. La fabricació i comercialització a l'engròs es reconeixia quasi com a perduda: es podien vendre productes a

46. AMV. Privilegios de particulares. Libro I.

47. AEV. Armari 12. Corpus, 1827-1890.

48. AEV. Cúria Fumada. Confraries, Teixidors de lli, 1788-1845.

l'engròs sense estar agremiat (pagant una quota, que el 1798 es limitava als teixits i el 1807 s'ampliava a tot tipus de producte) o es podien tenir telers sense estar agremiat si se'n tenien més de 12 o es tenia privilegi de fàbrica reial. Les diferències més importants del projecte de 1807 respecte del reglament setcentista es limitaven bàsicament a afavorir que mestres teixidors, velers i passamaners poguessin produir i vendre articles dels tres oficis⁴⁹.

Els mateixos reglaments expressaven, amb les seves prohibicions, els problemes del gremi (a banda dels derivats de la manca de control de la comercialització a l'engròs): teixidors de fora de Vic s'emportaven fil de la ciutat i hi portaven teixits, ja per compte propi o per a persones «interpuestas»⁵⁰; fadrins teixidors de lli es passaven al cotó i es negaven a continuar pagant les quotes anuals; altres devien treballar (per a ells o per a mestres) sense complir l'aprenentatge. El gremi, és clar, ja havia hagut de reconèixer que qualsevol podia posar telers per teixir cotó.

Als trenta el gremi sembla entrar en decadència i quedar limitat a uns pocs petits productors. El 1829 els seus ingressos ascendien encara a quasi 228 lliures, però el 1830 eren només unes 85, i unes 60 el 1831, i 43 el 1832 (sempre sense la causa pia). El 1833 les reunions del gremi aplegaren 58 mestres; el 1838, foren 44; a partir de 1840 el seu nombre es redueix dramàticament: 8 el 1840, 7 el 1841, 4 el 1842, 14 el 1843, però 5 el 1844 i, entre aquest any i el 1849, no comparegueren prou mestres per escollir nous prohoms, de manera que es ratificaren els ja existents⁵¹.

Els 57 mestres que assistiren a les reunions del període 1838-1844 poden donar-nos una idea de la base social del gremi en aquesta fase final. D'ells, 7 eren contribuents (5 compresos entre els 1 i els 20 rals, i 2 de més de 20 rals: 45 i 60); entre 8 i 13, en canvi, podrien formar part de l'associació de teixidors entre 1840 i 1843 —d'aquests, un era un petit contribuent de 4 rals i els altres no pagaven res—; finalment, un percentatge força alt (entre el 30 i el 40%) podria pagar «personal»⁵². El nombre de contribuents, per tant, era força més alt que a l'associació de teixidors, i igualment ho era el nombre de «distingits». Això indica amb força probabilitat, per tant, una importància del petit taller molt major que al si de l'associació de teixidors. Alhora, un nombre prou important d'entre els jornalers podria haver passat a la nova associació de teixidors. Es tractaria, per tant, d'un gremi reduït i notablement escindit. Es tractaria, alhora, d'un gremi envellit: el 57,58% tindria 50 anys o més, i el 39,39%, 30 o més⁵³.

49. Ordenances de 1798 a AMV. Privilegis de particulars. Libro I. Projecte de 1807 a AEV. Cúria Fumada. Confraries. Teixidors de lli, 1788-1845.

50. J. ALBAREDA (1981, pàg. 41) ha esmentat l'abundància d'aquest tipus de conflicte al s. xviii.

51. AEV. Cúria Fumada. Confraries. Teixidors de lli, 1788-1845.

52. He comparat el mestres teixidors amb el padró de 1842 amb les fonts fiscals citades a l'apèndix IV.1. i amb les llistes d'afiliats a l'associació de teixidors ja esmentades. He considerat que eren el mateix individu quan coincidien nom i cognom, tret que el padró donés una edat excessivament baixa (per sota dels 20 anys). Quan hi havia més d'un teixidor amb el mateix nom i cognom, però només algun d'ells estigués afiliat o pagués subsidi o personal, ho he donat com a possibilitat. La mostra dels que pagaven personal, sobre els 21 o 24 que vivien als barris 4t i 5è.

53. Mostra de 33 entre els 57 mestres esmentats (aquells dels quals apareix només una persona amb el mateix nom i cognom al padró de 1842).

La progressiva extinció del teixit de lli a Vic, per tant, portà aparellada la crisi del gremi. A la seva fase final, quedà reduït a uns pocs membres, notablement envellits, que devien mantenir petits tallers destinats sobretot al consum local. Almenys alguns dels «jornalers», passats probablement a treballar al cotó, es passaren també a l'associació de teixidors, a la qual degueren aportar, també, la seva experiència organitzativa. Malgrat conservar la seva estructura legal al llarg dels quaranta, i malgrat que, poc o molt, el cotó hi devia haver penetrat (alguns contribuents, per exemple, poden ser identificats també en el teixit de cotó) el gremi no sembla que servís en cap moment de protecció legal de la nova associació.

Una darrera experiència associativa rellevant hauria pogut ser el «Gremio de Mancebos artesanos y menestrales de todas artes y su cofradía titulada Ntra. Sra. del Rosario», que existia a Vic des del 1670, formada per fadrins, que deixaven el gremi en «amaestrarse» del seu ofici o casar-se (que, a l'alçada de 1842, volia dir, majoritàriament als 24 o 25 anys, edats en què els casats eren ja més del 70%). En no tenir ingressos per maestreries, aprenentatge o exàmens, es finançava amb una quota anual de 4 sous (a més de 4 altres sous que es cobrava per cada entrada) i amb la demanda d'almoines, que portaven a terme els prohoms amb «varios músicos» «a las puertas de las oficinas públicas (...) como carnicerías» i, fins i tot, casa per casa (encara que aquesta segona font d'ingressos va trobar dificultats creixents per part de les autoritats al darrer quart del s. XVIII, fins a ser prohibida definitivament, de manera que sembla que a començaments de la dècada dels 80 d'aquell segle ja no es practicava). La participació de fadrins teixidors era força nombrosa: en dues juntes generals tingudes el 1806 van assistir-n'hi un total de 106 (molts dels quals devien ser teixidors de lli o llana). El 1780 va ser suspesa per les autoritats per no haver demanat la deguda autorització després de la «orden general de suspensión de cofradías» de la dècada dels setanta (malgrat que havien obtingut una autorització del Capità General) i les noves ordenances no foren aprovades fins el 1802. Encara el 1806, però, no sembla que el tema estigués resolt del tot. Malgrat això, la confraria es va anar reunint al llarg de tot el període (encara que amb pocs assistents). Segons les ordenances, però també segons la resta de la documentació conservada, les seves activitats eren pràcticament totes religioses: celebraven una festa anual en honor de la Verge del Roser; acudien a la processó de Corpus i, amb un pas propi, a la del Dijous Sant; portaven el viàtic i la comunió als germans que ho necessitaven, i feien un ofici en cas de mort. L'única activitat no religiosa era un ball anual el dia de la festa de la patrona (activitat que no sortia a les ordenances). Malgrat que sabem que el 1840 encara existia, la documentació interior desapareix a partir de 1806, de manera que desconeixem del tot les seves activitats al llarg del s. XIX. A la vista de la documentació conservada, una aportació prou important a les noves associacions hauria pogut ser, precisament, l'hàbit d'associar-se des del moment mateix d'entrar a l'ofici —recordem l'alt percentatge de joves al si de l'associació de teixidors⁵⁴.

54. Les ordenances de 1802 es poden veure a AMV. Privilegios de particulares. Libro I. La resta de la documentació procedeix d'AEV. Cúria Fumada. Confraries. Confraria de fadrins.

Bibliografia

ALBAREDA, J., *La industrialització a la Plana de Vic*, Vic, Patronat d'Estudis Ausonencs, 1981.

BARNOSELL, G., *Les associacions de teixidors a Catalunya (1840-1843). El cas de Vic. Estructura industrial i implantació sindical*, treball de nou crèdits inèdit dirigit pel professor Josep Fontana, UPF, 1993.

Guía de forasteros en Barcelona y noticia de las fábricas de las cuatro provincias de Cataluña, Barcelona, 1842.

IGLÉSIAS, J., «Indagaciones sobre la población de Cataluña en la primera mitad del s. XIX», a *Memorias de la Real Academia de Ciencias y Artes de Barcelona*, XXXVII, 1967.

JUTGLAR, A., *Condiciones de vida y trabajo obrero en España a mediados del siglo XIX*, Anthropos, Barcelona, 1984.

MADOZ, P., *Diccionario geográfico-estadístico-histórico de España y sus posesiones de Ultramar*, 16 vols, Madrid, 1845-1850.

PEÑA, J. de la, *Tratado de la hacienda de España*, Madrid, 1838.

SAFLEY, T. M., ROSEN BAND, L. N., *The workplace before the factory. Artisans and proletarians, 1500-1800*, Cornell University Press, Ithaca & London, 1993.

SALARICH, J., *Higiene del tejedor. O sean, medios físicos y morales para evitar las enfermedades y procurar el bienestar de los obreros ocupados en hilar y tejer el algodón*, 1858; inclòs a A. Jutglar, 1984.

THOMPSON, E. P., *La formación de la clase obrera en Inglaterra*, 2 vols, Crítica, Barcelona, 1989.

TIMMINS, G., *The last shift. The decline of handloom weaving in nineteenth-century Lancashire, Manchester & New York*, Manchester University Press, 1993.

TORRAS, J., «Gremio, familia y cambio económico. Pelaires y tejedores en Igualada, 1695-1765», a *Revista de Historia industrial*, núm. 2, 1992.

TORRAS, J., «From craft to class. The changing organization of cloth manufacturing in a catalan town», a Safley / Rosenband, eds. 1993.

Arxius

ACA: Arxiu de la Corona d'Aragó (Barcelona).

AFTN: Arxiu del Foment del Treball Nacional (Barcelona).

AHCO: Arxiu Històric Comarcal d'Olot.

AMV: Arxiu Municipal de Vic.

AEV: Arxiu Episcopal de Vic.